

LAPIN ESITYKSET TALOUDEN NOPEAA ELPYMISTÄ TUKEVISTA TOIMENPITEISTÄ VALTION LISÄTALOUSARVIOON TOUKOKUUSSA 2020

TEOLLISUUS SEUTUKUNNITTAIN 2018

WWW.LAPLAND.FI/BUSINESS

Lähteen: Tilastokeskus, markkinatutkimus Yhteiskenttäkysely (Kysely), History & Statistics, Lento- ja matkailu, Rovaniemi Lapin liitto, Tilastokeskus, Alueellisen tutkimuskeskuksen, Tilastokeskus 02.06.19

INNOVATION BY LAPLAND LAPLAND Above Ordinary LAPIN LIITTO ELIITA 2019-2020

Sisällys

LAPIN ESITYKSET TALOUDEN NOPEAA ELPYMISTÄ TUKEVISTA TOIMENPITEISTÄ VALTION LISÄTALOUSARVIOON TOUKOKUUSSA 2020 3

1. Kemin Ajoksen sataman tuloväylän syventäminen – Nopea valmius, suuri työllistävyys 3
2. Laurila-Tornio-Haaparantaradan sähköistys – 24 M€ nopea valmius, suuri työllistävyys 3
3. Tieverkon korjausvelka (ks. prioriteettilistaus alla) – Nopea valmius useissa hankkeissa. Katso listaus * 4
- *Elyn liikennehankkeet (Lähde Lapin ELY-keskus 15.4.2020)..... 4
4. Lapland Airports – Enontekiön kentän päällystäminen – Nopea toteutettavuus..... 5
- Muuta lisätalousarviossa huomioitavaa: 5
1. Koronaperusteiset kansalliset investointiavustukset kunnille - Nopea valmius, suuri työllistävyys 5
2. Momentti 32.30.51 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut. 5
3. Matkailu- ja palveluelinkeinojen sekä muiden koronasta kärsivien toimialojen toipuminen 6
4. MOKRA (maakuntaraha) nopeaan reagointiin..... 6
5. Laajakaistarakentamisen tukeminen – elinkeinojen ja palveluiden mahdollistaminen koko Lapin alueella 6
- Lisäksi: Vaikuttaminen EU:n suuntaan, jotta rakennerahastoihin saadaan investointiavustukset 8

LAPIN ESITYKSET TALOUDEN NOPEAA ELPYMISTÄ TUKEVISTA TOIMENPITEISTÄ VALTION LISÄTALOUSARVIOON TOUKOKUUSSA 2020

Viite: Hallitus valmistelee toukokuun lisätalousarvioesitykseen talouden nopeaa elpymistä tukevia toimenpiteitä. Hallitus käynnistää myös poikkeusolojen mekanismin aktivoinnin hallitusohjelmassa kuvattulla tavalla. TEM 8.4.2020

Lapin liiton hallitus 20.4.2020

1. Kemin Ajoksen sataman tuloväylän syventäminen – Nopea valmius, suuri työllistävyys

Kemin Ajoksen väylän kulkusyvyys on 10,0 metriä. Vuonna 2018 Kemin sataman ulkomaankuljetusten määrä oli noin 1,9 miljoonaa tonnia, josta vientiä oli 60 %. Kemin sataman kokonaisliikenne oli 2018 noin 2,4 milj. tonnia. Tämän hetkinen tarve väylän syventämiseen 12,0 metrin kulkusyvyyyteen liittyy erityisesti Kemijärvelle ja Kemiin suunniteltuihin uusiin biotuotetehtaisiin ja mahdollisesti käynnistyviin Kolarin seudun kaivoshankkeiden rikastekuljetuksiin, jotka toteutuessaan lisäisivät sataman kuljetusmääriä merkittävästi. Hanke on myös merkittävä vähähiilisyttä ja Suomen ilmastotavoitetta edistävä hanke, joka pienentää yllämainittujen kuljetustarpeiden hiilijalanjälkeä.

AIKATAULU: Lapin ELY-keskus on tehnyt maaliskuussa 2018 päätöksen, jonka mukaan hankkeeseen ei sovelleta YVA-lain mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Yleissuunnitelman tarkistus on valmistunut maaliskuussa 2019. Rakentaminen kestää kaksi avovesikautta. KUSTANNUKSET Kustannusennuste on 26,5 milj. € hankkeen arvioidun toteutusajankohdan hintatasossa (MAKU 130, 2010=100). Hankkeesta on tehty myös karkea kustannustarkastelu 12,5 m kulkusyvyysvaihtoehdosta, jonka kustannusennuste on 38 M€.

2. Laurila-Tornio-Haaparantaradan sähköistys – 24 M€ nopea valmius, suuri työllistävyys

Tornion ja Haaparannan alue on kansainvälisten kuljetuskäytävien solmukohta ja osa vireillä olevaa TEN-ydinverkkokäytävän laajennusta Perämerenkaaren ympäri. Alueen kautta kulkevat useat merkittävät Pohjois-Suomen ja -Ruotsin kansainväliset liikennekäytävät, jotka liittävät Barentsin alueen Keski-Euroopan liikennekäytävään sekä edelleen Kaukoitään. Tämä Ruotsin kautta kulkeva reitti on yksi vaihtoehto Suomen ulkomaankaupan kuljetuksille. Mahdollinen henkilöliikenteen avaaminen rajan yli laajentaisi työssäkäyntialueita Perämeren alueella. Matkailutoimijoilla Ruotsissa ja Suomen Lapissa on suuret odotukset matkailuliikenteen osalta. Raideliikenne on tulevaisuudessa yhä kilpailukykyisempää sekä kiinnostavampaa matkailun näkökulmasta. Ruotsi suunnittelee nopealla aikataululla yöjuna/henkilöliikennettä tulevalle Norbotniabanalle. Hanke edistää vähähiilisyttä sekä Suomen ilmastotavoitetta sekä tavara- että henkilöliikenteen osalta.

AIKATAULU: Hankkeesta on tehty alustava kustannus selvitys ja hankearviointi vuonna 2014. Rakentaminen voi alkaa ratasuunnitelman laatimisen ja hyväksymisen jälkeen. Ratasuunnitelman laadintaan on varattava noin vuosi. Rakentaminen kestää noin 2 vuotta. KUSTANNUKSET: Kustannusarvio on noin 24 milj. euroa (MAKU 130, 2010=100). Tästä sähköistykseen kustannukset ovat Ruotsin rajalle asti noin 14 milj. euroa ja Tornionjoen uuden ratasillan kustannukset noin 10 milj. euroa. Kustannusarvio tarkentuu ratasuunnitelmassa.

3. Tieverkon korjausvelka (ks. prioriteettilistausta alla) – Nopea valmius useissa hankkeissa. Katso listaus *

Lapin alueella korjausvelka on suuri ja kiireellisiä korjauskohteita odottaa rahoitusta. Korjauskohteiden käynnistyminen lisää työllisyyttä ja hankkeita on kattavasti läpi Lapin. Korjausrahoitus on myös tulevaisuusinvestointi, sillä tiestön kuntoon liittyvistä hankkeista moni on tällä hetkellä elinkeinotoiminnan kasvun uhkana.

Lappiin ja Lapista kulkee linja-autoilla 500 000 ihmistä ja henkilöautoilla 12 miljoonaa ihmistä vuodessa (arvio 2017, ei sisällä maakunnan sisäisiä matkoja). Valtakunnanrajan ylittää Lapissa päivittäin keskimäärin 60 linja-autoa ja 16 000 henkilöautoa ja Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan rajan 60 linja-autoa ja 9000 henkilöautoa (2017, Liikennevirasto). Valtakunnanrajan ylittää Lapissa päivittäin keskimäärin 900 kuorma-autoa ja Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan rajan 1200 kuorma-autoa. Kuorma-autoilla kulkee Lapin ja muun Suomen välillä 2,9 miljoonaa tonnia tavaraa vuodessa. Lapin sisällä kulkee 10,4 miljoonaa tonnia tavaraa, eniten maa-aineksia. (2017, Liikennevirasto ja Tilastokeskus)

*Elyn liikennehankkeet (Lähde Lapin ELY-keskus 15.4.2020)

1. Vt 4 parantaminen Karsikon liittymän kohdalla, Simo 6,0 M€
2. Vt 21 parantaminen välillä Palojoensuu-Maunu 5,0 M€
3. Kantatien 92 parantaminen välillä Supru-Sevettijärvi, Inari 3,5 M€
4. Valtatien 21 parantaminen välillä Ailakkalahti-Kilpisjärvi, Enontekiö 4,0 M€
5. Valtatien 4 parantaminen Jeesiöjoen sillan kohdalla, Sodankylä 8,0 M€
6. Vt 4 parantaminen Petäjäisen ja Ruikan kohdalla, Rovaniemi 0,5 M€
7. Valtatien 21 parantaminen Vihreän pysäkin kohdalla, Pello 0,4 M€
8. Mt 926 Suukosken sillan (L-927) uusiminen 1,7 M€
9. Kantatien 80 ja maantien 9391 parantaminen Kurtakon kylän kohdalla, Kolari 0,3 M€

10. Mt 967 parantaminen täsmäkohteina, Savukoski 2,0 M€
11. Vt 4/Kallinkankaan eritasoliittymän rampin parantaminen, Keminmaa 0,3 M€
12. Kt 83 Rovanojan sillan (L-5005) uusiminen 0,3 M€
13. Kt 80 Yläkuusanjoen sillan (L-398) peruskorjaus ja vahvistus 0,2 M€
14. Kt 80 Riikonjoen sillan (L-397) peruskorjaus ja vahvistus 0,2 M€
15. Kt 78 Salmenojan sillan (L-754) peruskorjaus 0,25 M€
16. Mt 932 Korkeanojan sillan (L-247) uusiminen 0,2 M€
17. Mt 9231 Jänkä-Kiviojan sillan (L-5109) uusiminen 0,3 M€

18. Mt 9671 parantaminen välillä Martti - Rovala, Savukoski 9,2 M€
19. Kt 81 ja mt 863/947 kierto liittymä sekä Kuusamontie (kt 81) ja Maaninkavaarantien (mt 947) kevyen liikenteen väylät, Posio 0,75 M€
20. Mt 940 alikulkukäytävä moottorikelkkareitille, Kolari 0,4 M€
21. Kt 80 alikulkukäytävä moottorikelkkareitille, Kolari 0,6 M€

4. Lapland Airports – Enontekiön kentän päällystäminen – Nopea toteutettavuus.

Lapin kasvavan/elpyvän kansainvälisen matkailun kannalta Enontekiön lentokenttä on erittäin tärkeä. Sen kiitorata on peräti 24 vuotta vanha ja myös lentoasema vaatii välittömiä korjausinvestointeja, joiden kustannuksiksi arvioidaan 5 M€. (Lähde: Finavia) Kiitoradan korjaaminen nopealla aikataululla työllistää rakentamisaikana hyvin ja on sykäys myös alueelle suunnitelluille mittaville matkailuinvestoinneille.

Lapin matkailu on miljardibisnes, jonka kasvua on vahvistettava lentoliikenteen saavutettavuuteen panostamalla. Toimivat lentoyhteydet ja kattava lentoasemaverkosto luovat pohjan matkailun ympärivuotiselle kasvulle. Lapin käsivarren alue on ainutlaatuinen matkailukohde, mutta ilman lentoyhteyksiä erittäin vaikeasti saavutettava, eikä korvaavia liikennemuotoja juurikaan ole.

Enontekiön lentoasema palvelee erityisesti kasvavaa kansainvälistä matkailua ja Suomen vientiteollisuutta. Kiila Consulting Oy:n selvityksen mukaan Enontekiön kunnan lentoaseman aluetaloudelliset vaikutukset (2018) olivat 4,2 milj. euroa vuodessa ja työllistävä vaikutus yhteensä 450 henkilötyövuotta. Enontekiöllä matkailun osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta on 47 %. Koronan vaikutukset Enontekiön alueelle ovat matkailun profiiliin vuoksi erittäin merkittävät.

Muuta lisätalousarviossa huomioitavaa:

1. Koronaperusteiset kansalliset investointiavustukset kunnille - Nopea valmius, suuri työllistävyys

Kunnilla on tällä hetkellä odotustilassa monia investointeja. Investoinnit liittyvät yritysten toimintaympäristöihin, matkailun toimintaympäristöihin sekä myös kuntien kiinteistökantaan. Odottamassa on monia korjaus- sekä uudisrakentamishankkeita. Ja monissa kunnissa asuntorakentaminen on ollut pullonkaula työvoiman saatavuudet osalta.

Kunnille osoitetut kansalliset investointiavustukset (30-50% kustannuksista) ovat nopea ja hyväksi havaittu keino edistää työllisyyttä ja vahvistaa yritystoimintaa ja vauhdittaa muita investointeja kunnissa.

2. Momentti 32.30.51 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut.

Vuoden 2020 määrärahan riittävyyden varmistaminen ja joustavat uudenlaiset nopeasti käyttöönotettavat momentin käyttömahdollisuudet työllistämiseen, palvelu- ja koulutushankintoihin koronatilanteen aiheuttama työttömyyden ja lomautusten kasvu huomioiden. Yhtenä toimenpiteenä valtion työllistämisen henkilötyövuosikiintiön nostaminen sekä sitä vastaavan määrärahan päätöksenteko-oikeuden lisäys esim. matkailua palvelevien reitistöjen ymv. hankkeiden tukemiseen sekä niihin liittyvien työllistämisen oheiskustannusten rahoitusmahdollisuus momentilta.

3. Matkailu- ja palveluelinkeinojen sekä muiden koronasta kärsivien toimialojen toipuminen

Koronan vaikutukset näkyvät suurina etenkin palvelualoilla ja Lapissa matkailun piirissä toimineissa yrityksissä. Etenkin vaikeuksissa ovat pk-yritykset sekä yksityrittäjät.

Hyviä ja toimivia sekä nopeita keinoja yritysten tukemiseksi ovat työnantajien sosiaalimaksujen poistaminen määräajaksi. Yritysten investointien vauhdittaminen poikkeustilanteessa, kuten mahdollistamalla investointien määräaikaiset helpotukset verotuksessa. Lisäksi EU-rahastoita myönnettäviin yritystukiin tulisi mahdollistaa tukiprosenttien maksimitaso ja tämä sovellettavissa myös jo myönnettyihin tukiin.

4. MOKRA (maakuntaraha) nopeaan reagointiin

Maakunnan omaehtoisen rahoituksen kaksinkertaistaminen.

Maakunnan omaehtoisen kehittämisen rahoitus on ketterä väline, jolla voidaan edistää alueella tapahtuvaa kokeilu ja pilotointitoimintaa. Koronan jälkeinen aika tuo eteensä monia haasteita, joista jo voidaan mainita matkailun elpymiseen liittyvä markkinointi ja tuotekehitystyö sekä digiloikkaan liittyvät tarpeet sekä yksityisellä että julkisella sektorilla.

MOKRA rahoitus on erinomainen väline myös uudenlaisen yritystoiminnan houkuttelemiseksi alueelle. Sen avulla voidaan tukea myös investointien käynnistymistä esimerkiksi vähähiilisten ratkaisujen etsimisen kautta.

5. Laajakaistarakentamisen tukeminen – elinkeinojen ja palveluiden mahdollistaminen koko Lapin alueella

Lapissa on vielä monta aluetta ilman riittävää ja toimintavarmaa laajakaistayhteyttä. Digitaalisten palveluiden käyttäminen tai tarjoaminen ei ole sen vuoksi kaikkialla maakunnassa mahdollista. Tämä asia on noussut selkeästi esille nyt kun Koronaepidemian aikana kaikki toiminnot on jouduttu siirtämään etäyhteyksiin. Lapissa ollaan taitavia hyödyntämään etäyhteyksiä, mutta niiden toimivuus usein estää tai vaikeuttaa toimintoja. Yhteyksien puutteista kärsivät niin ihmiset kuin yritysten liiketoimintakin. Valtion tulisi kyetä hoitamaan aloitettu modernin yhteiskunnan perusedellytykset turvaava hanke loppuun.

Lapin ja koko Itä- ja Pohjois-Suomen alueella laajakaistan rakentamisessa tulee olla käytävissä kaikki rahoitusmuodot (kansallinen, Manner-Suomen maaseutuohjelman tuet ja rakennerahaston EAKR-tuki). Päävastuun tulee olla kansallisessa rahoituksessa, sillä esimerkiksi EAKR-rahoitus on täydentävä rahoitusväline ja siihen liittyy rajoituksia. Valtio saa jo rakentamisaikaisina verotuloina myöntämänsä tuen takaisin suurelta osin ja jatkossa alv-verotuksen kautta jatkuvana tulona. Tärkeää on myös huomioida, että laajakaistaohjelman tuen piiriin tulee hyväksyä myös vapaa-ajan asutus. Korona aika on hyvin osoittanut myös monipaikkaisuuden merkityksen.

Lisäksi: Vaikuttaminen EU:n suuntaan, jotta rakennerahastoihin saadaan investointiavustukset

Investointiavustusten mahdollistaminen rakennerahasto-ohjelmien toteuttamisessa on sekä elinkeino- että kuntasektorilta vahvasti esiin nouseva toive keinoista, jolla Suomen kilpailukykyä voidaan nopeasti parantaa. Rakennerahastovarojen käytön mahdollistaminen investointiavustuksina olisi ketterä ja toimiva rahoitusmalli jonka merkitys korostuu etenkin nyt Koronaepidemian haittojen korjaamisessa.

Rovaniemi 4.5.2020

Mika Riipi
maakuntajohtaja
Lapin liitto

Mervi Nikander
vt. yhteysjohtaja
Lapin liitto